

Mozdulat

BUDAINÉ BALATONI KATALIN

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar
Neveléstudományi Doktori Iskola

Beke László – Németh András – Vincze Gabriella (szerk): *Mozdulat – magyar mozdulatművészet a korabeli társadalom és művészet tükrében.* Gondolat Kiadó, Budapest, 2013.

ATANULMÁNYKÖTET a 2012 szeptemberében megrendezett mozdulatművészeti konferencia előadásainak szerkesztett változatait tartalmazza. A rendezvényre az Iparművészeti Múzeumban *A magyar mozdulatművészet története és kapcsolatai 1902 és 1950 között* című kiállítás zárásaként került sor, így a tudományos diskurzussal párhuzamban bemutatásra kerültek a korszak mozdulatművészeti fotódokumentációi is.

A téma több szempontból is jelentős. Olyan történeti eseményeket dolgoz fel, amelyek bemutatásával a kor művészeti és életviteli reformjiba kaphat betekintést az olvasó. Ezek részletes megismerése elmélyítheti a kor és az abban élő művészek munkásságának, továbbá a korabeli hétköznapi megértését és jobb megismerését. A történeti vonatkozások mellett a munka olyan gondolatokra ösztönzi az olvasót, melyek a tánc, a mozgás, a mozdulat fogalmáról alkotott eddigi nézeteit, elgondolásait is átforgalmazzák.

A test, a testhasználat, a mozdulat és ezek művészi alkalmazása az emberi kultúra évezredek óta használt kommunikációs formája. A szabad önkife-

jezés ennek részeként, egy széleskörű reformfolyamat táncművészeti leképeződéseként a kultúraközvetítés sajátos jelent meg a 20. század elején, melynek megítélése azóta is viták tárgyát képezi. Nem véletlen, hogy a kötet első tanulmányában Beke László felteszi azt a kérdést, hogy vajon művészet-e egyáltalán a mozdulatművészet. A téma kutatási eredményeit összegezve a kérdésre az alábbi választ adja: "... a 20. század folyamán a tánc a művészetek királya, pontosabban királynője, mert egyszerre a legtisztább, legegyszerűbb és legredukáltabb, illetve a legkomplexebb és legtitokzatosabb, mert médiuma maga az emberi test." (8. oldal).

A téma alapkérdéseinek vizsgálatát követően, Németh András tanulmánya biztosít széleskörű bepillantást a kor európai és hazai életreform mozgalmainak kialakulásába, továbbá ennek részeként az életreform hatását tükröző táncmozgalmak és táncpedagógiai törekvéseinek, jelentős képviselőinek munkásságába. Megismerhetjük annak a visszafordulási folyamatnak a leglényegesebb elveit, melyek mentén ezek a mozgalmak életre keltek, megismerhetjük azokat a kiemelkedő személyeket, továbbá jelen-

tős iskolákat, csoportokat, melyek a mozdulatművészeti mozgalom hazai és nemzetközi törekvéseit reprezentálják.

Boreczky Ágnes tanulmánya azt a korabeli hazai mozdulatművész iskolák köré szerveződő szerteágazó kapcsolatrendszer térképezi fel, melynek középpontjában *Jászi Alice*, *Dienes Valéria* és *Szentpál Olga* személye áll. Magával ragadó, izgalmas és sokatmondó az a korabeli tudományos, művészeti élet számos jeles személyiségét is magába foglaló kapcsolati háló, amely bemutatja milyen szerteágazó területekről kerültek az egyes személyek a mozdulatművészet világába.

Detre Katalin munkája a századforduló utáni sportmozgalmak mai napig népszerű irányzatainak (pl. ritmusmozgalom, ázsiai testgyakorlatok, szabad testkultúra mozgalom) életreform vonatkozásait mutatja be. A könyv sokszínű témaválasztásának izgalmas fejezetét alkotja *Tészabó Júlia* báb és a táncművészet kapcsolatát elemző tanulmánya. Különösen elgondolkodtató az a megállapítás, miszerint a bábok mozgása sokkal szabadabban tud megjelenni, mint a saját emberi test mozdulatai, ezáltal sokkal természetesebb képet tükröznek. Miként *Vincze Gabriella* tanulmánya szemléletesen bemutatja, az egyes mozdulatművész iskolákban, többek között *Madzsar Alice*s vagy *Dienes Valéria* műhelyeinek jellemző vonása volt az erőteljes érdeklődés a keleti kultúra iránt. Nem véletlen, hiszen olyan nézeteket jelenített meg ez a világ, amelyek jól illeszkedtek az életreform alapelveihez.

Fügedi János a *Lábánkinetográfiának* a hazai mozdulatmű-

vészeti recepcióját, a táncjel-írási technikának a *Szentpál* mozdulatművésziskolában történő alkalmazását mutatja be. Bár több ízben is bebizonyosodott, hogy e jelrendszer olyan finom mozgásokat is képes megjeleníteni, ami más úton leírhatatlan vagy csak nehezen megfigyelhető, így szinte tökéletesen képes visszaadni a táncos mozdulatokat, mégsem használatos a hazai táncalkotók körében. *Lőrinc Katalin* munkája a magyar táncművészet kiemelkedő művészpárja, *Lőrincz György* és *Merényi Zsuzsa* életművéről ad érzékletes képet. Ezt követi *Fenyves Márk* személyes élmények által is hitelesített beszámolója *Berczik Sára* és *Dienes Valéria* kiemelkedő munkásságáról. A kötet *Lőrincz Viktor* által jegyzett záró tanulmánya a hazai sportdiplomácia kiemelkedő személyisége, *Kemény Ferenc* sokszínű életútjának vázlatos áttekintésére vállalkozott.

A *Mozdulat* kötet jól szerkesztett, egymáshoz szervesen illeszkedő tanulmányok keretében mutatja be a hazai mozdulatművészet 20. századi fénykorának művészi és pedagógiai törekvéseit, beillesztve azt a század első felének társadalmi politikai történéseinek eseménysorába is. A kiadvány témagazdagsága egyben jelzi azt is, hogy ezen a területen a további kutatások még számos érdekes kutatási eredménnyel gazdagíthatnák a korszak művészeti, művészetpedagógiai szakirodalmát. Jóllehet a kötet nem vállalkozhatott a gazdag téma teljes feldolgozására, azonban kijelölte azokat a legfontosabb pilléreket, amelyekre annak további kutatásai alapozódhatnak.